

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Příklady dobré praxe – portfolio žáka

Příloha č. 4 iMetodiky Portfolio dovedností žáka jako nástroj lepšího vstupu absolventů na trh práce

Definice portfolia

Portfolio lze chápat jako osobní sbírku informací, která popisuje průchod člověka jednotlivými etapami v jeho vzdělávání. Může sloužit pro osobní účel, k sebereflexi. A lze ho použít také k sebereprezentaci při hledání práce. Portfolio shrnuje naše schopnosti, dovednosti a dosažené úspěchy. Slouží jako přehled splněných studijních cílů, úspěšně složených zkoušek nebo jiných dosažených výstupů. (*Střední škola profesní přípravy, Hradec Králové, obory E*)

Portfolio je komplexní soubor dokumentů sebraných za určitou dobu výuky, který poskytuje rozmanité informace o zkušenostech a pracovních výsledcích žáka. Portfolio má především sloužit k ocenění žákova pokroku, jeho úsilí nebo tvůrčích úspěchů. Má povzbuzovat žáky k posuzování vlastních pokroků v práci. Pomáhá žákovi zlepšovat kvalitu jeho práce,

je nástrojem jeho neustálého zdokonalování. (*Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L*)

Funkce portfolia žáka

Portfolio slouží především k mapování činnosti žáka. Žák si do něj ukládá výsledky své práce, které má možnost si přehledně uspořádat, a může je kdykoliv představit spolužákům, učitelům nebo rodičům. Portfolio je významným pomocníkem také při hodnocení žákovy práce. Už pouze jeho úprava, organizace a obsah vypovídají o tom, s jakou motivací žák ke své práci přistupuje. Významnou funkcí žákovského portfolia je lepší možnost uplatnění žáka na trhu práce. Prostřednictvím v portfoliu uvedených zkušeností, pracovních návyků, vlastních výrobků, realizovaných projektů atd. se žák prezentuje v očích budoucích zaměstnavatelů. Portfolio také žákům umožňuje zažít pocit zvýšeného sebevědomí a věřit ve vlastní hodnoty. (*Střední škola profesní přípravy, Hradec Králové, obory E*)

Portfolio žáka slouží formativnímu účelu. Dokládá vývoj žáka ze dne na den, dokumentuje jeho učební pokrok v dané oblasti vzdělávání z pohledu žáka i učitele. Obsahuje zadané úkoly od instruktora, poznámky žáka k nim, poznámky učitele, různé hrubé verze, návrhy, schémata, výkresy apod. Pomáhá žákovi k rozvoji jeho schopností a tvůrčí iniciativy. Žák se prostřednictvím portfolia také naučí sledovat, jak se rozvíjí jeho myšlení i jeho vědomosti a dovednosti. Portfolio mu umožňuje se dále rozvíjet na základě reflexe vlastní práce za předpokladu, že má žák dostatečnou svobodu v tom, co do portfolia uloží – pokud má pocit, že mu portfolio opravdu náleží a stává se jeho pomocníkem. Učitel prostřednictvím portfolia může žákův pokrok sledovat, hodnotit a dále usměrňovat. Musí mít však jistotu, že portfolio bude obsahovat dostatek podkladů pro hodnocení pokroků žáka. (*Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L*)

Využití portfolia žáka ve výuce

Třídní učitelé využívají portfolio žáka v předmětech Úvod do učiva a Osobnostní výchova, a to ve vztahu k projektům, které během nich žáci realizují. Výuka těchto předmětů slouží třídním učitelům k lepšímu poznávání žáků a k řešení jejich osobních, rodinných i společenských problémů. Přispívá k účinnějšímu učení žáků a ke společnému hledání nejvhodnějších způsobů osvojování vědomostí, znalostí a návyků. Žáci se také učí orientovat se ve světě práce a kladně hodnotit jednotlivé faktory charakterizující obsah práce a její výsledky. Žáci také formou exkurzí poznávají sídla důležitých institucí a učí se chování a vystupování v nich. Na práci třídních učitelů navazují učitelé odborných předmětů, a to hlavně odborného výcviku, kteří pracují na doplnění žákovského portfolia. (*Střední škola profesní přípravy, Hradec Králové, obory E*)

Práce s portfoliem žáka

Nejdůležitějším momentem spolupráce mezi žákem, instruktorem firmy a učitelem je pravidelný rozhovor, který nad portfoliem vedou. Cílem rozhovoru je podpořit žákovu reflexi vlastní práce a poskytnout mu vodítko, jak dál postupovat. Při rozhovoru by měla zůstat iniciativa na straně žáka, učitel klade doplňující otázky. (*Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L*)

Do jaké míry bude portfolio užitečnou pomůckou učitele v průběžném hodnocení pokroku žáků, závisí zejména na tom, jak dobře odráží výsledky v dané oblasti vzdělávání. Učitel musí pomoci žákům vytvořit takové portfolio, které dobře ukazuje, jak se žákům daří osvojovat si praktické dovednosti a vědomosti, které jsou v dané oblasti vzdělávání ústřední. Součástí portfolio musejí být konkrétní poznámky týkající se oblasti měkkých kompetencí. *(Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L)*

Portfolio žáka poskytuje podklady pro průběžné formativní a diagnostické hodnocení žáků. Při rozhovorech nad portfoliem jsou identifikovány a diskutovány výsledky žáků. Na základě výsledků pomáhá žákovi plánovat další postup vedoucí k nejefektivnějšímu rozvoji žáka v dané praxi. *(Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L)*

Při využívání žákovského portfolio při odborné praxi je třeba zohlednit následující - Ujasnit si, co očekává žák od praxe, co umí, co dokáže, kde jsou jeho silné a zároveň i slabé stránky. - Stanovit si individuální cíl své práce v souladu s požadavky školy (plnění témat ŠVP). Ověřit, zda a jak je možné cíle dosáhnout, seznámit se s požadavky a normami na pracovišti. - Posílit odpovědnost žáka za výsledky své a kolektivní práce. - Dát žákovi možnost k výměně zkušeností se zaměstnanci firmy na odborné praxi. - Nutit žáky přemýšlet, jakou práci udělali, jak při ní postupovali a jak se stali článkem pracovního kolektivu. *(Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L)*

Organizační stránka vedení portfolio

Ve školním vzdělávacím programu je u každého předmětu stanoven cíl tvorby portfolio, které může mít nejrůznější podobu:

- pracovní, do kterých si žáci shromažďují prakticky všechno, co vytvoří a co má vypovídací hodnotu;
- ukázková, která obsahují vybraná, nejzdařilejší díla nebo díla s největší vypovídací hodnotou;
- hodnotící, která obsahují výstupy, o kterých žák ví, že budou hodnoceny, anebo již zhodnocené materiály. *(Střední škola profesní přípravy, Hradec Králové, obory E)*

Žákovská portfolio jsou uložena v uzamykatelné skříni v kmenových třídách, kam mají přístup všichni vyučující. Žáci tak mohou zakládat a přiřazovat jednotlivé části portfolio vždy, když na portfoliu pracují. Neodnáší si je domů, čímž se snižuje riziko ztráty těchto dokumentů. Odnášet je mohou na konzultace ve firmách nebo pro účely sebe prezentace na brigádách či jiných školních i mimoškolních akcích. *(Střední škola profesní přípravy, Hradec Králové, obory E)*

Žák vede portfolio v týdenních intervalech. Předkládá ke kontrole a hodnocení instruktorovi firmy a učitelu. Portfolio sleduje učitel odborného výcviku určený ke kontrole žáků a výstupy a podněty vzešlé z portfolio předává vedoucím učitelům odborného výcviku. Povinností žáka je na vyzvání předložit portfolio instruktorovi firmy, učitelům odborného výcviku, třídnímu učitelu. Hodnocení provádí žák, instruktor firmy a učitel odborného výcviku. *(Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L)*

Vést portfolio žáka není striktně nařízeno z důvodu nezájmu některých instruktorů firem

o jeho vedení – nevidí v něm přínos ani pro žáka, ani pro firmu. Tím se ztrácí praktický význam a portfolio pro ně představuje pouze „zbytečnou administrativu“. Většina instruktorů nicméně nemá s vedením portfolia problém. (*Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň, obory H a L*)

Portfolio učitele

Učitelé si rovněž vedou vlastní portfolia. Ta slouží nejen k profesnímu rozvoji pedagoga, ale také k plánování výuky, stanovení výukových cílů, hodnocení žáků či k podpoře motivace u jednotlivých oborů. Učitel si díky svému portfoliu může vytvořit seznam vyučovacích předmětů, jejich popis a harmonogram. Může do něj vkládat podklady ke svému vyučovacím předmětu, pracovní listy a různé poznámky ke svým žákům či třídám. Je užitečné, když si učitelé tyto materiály prezentují navzájem. Učitel může dále do portfolia zapisovat své osobní a pracovní postřehy. Součástí portfolia mohou být také informace o jeho dosaženém vzdělání nebo plány do budoucna. (*Střední škola profesní přípravy, Hradec Králové, obory E*)

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imethodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.